

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Цабеки Андрія Вадимовича «Адміністративно-правові засади проведення децентралізації органів виконавчої влади в Україні», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 – право

1. Актуальність теми дослідження

Децентралізація органів публічної влади у сучасній демократичній правовій державі має головною метою формування ефективного місцевого самоврядування як однієї з форм реалізації народовладдя. В Україні децентралізація органів виконавчої влади є невід'ємним засобом демократизації соціальних процесів та зміцнення стабільності країни на шляху інтеграції до європейського співтовариства. При цьому підвищення ефективності та оперативності роботи органів публічної влади багато в чому залежить від успішності проведення децентралізації, що вимагає належного нормативно-правового забезпечення, удосконалення організаційного та фінансового механізмів здійснення децентралізації влади тощо. Зазначене вимагає пошуку та визначення нагально необхідних стратегічних цілей, оптимальних механізмів реформування та врахування досвіду зарубіжних держав щодо проведення децентралізації органів публічної влади, який видався позитивним для розвитку демократичної держави та громадянського суспільства. Виходячи з викладеного, обрана тема дисертаційного дослідження характеризується своєчасністю, актуальністю та важливістю як у теоретичному, так і практичному плані.

2. Найсуттєвіші результати дисертації, їх достовірність і новизна, значення для теорії і практики

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що представлена наукова праця є одним із перших у вітчизняній юридичній науці адміністративного права комплексним правовим дослідженням адміністративно-правових засад проведення децентралізації органів виконавчої влади в Україні. У результаті проведеного дослідження дисертантом особисто сформульовано низку нових наукових положень і висновків. Зокрема:

уперше:

– запропоновано внести зміни до законодавчого визначення терміну «делеговані повноваження», а саме абзац 14 статті 1 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» викласти у такій редакції: «делеговані

повноваження – повноваження органів виконавчої влади, надані органам місцевого самоврядування законом; повноваження органів місцевого самоврядування, надані відповідним місцевим державним адміністраціям за рішенням районних, обласних рад; повноваження сільських, селищних, міських рад, надані обласним та районним радам для представництва спільних інтересів територіальних громад сіл, селищ, міст». З урахуванням запропонованого внести зміни до тексту деяких норм Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»;

- обґрунтовано доцільність прийняття Кодексу місцевого самоврядування в Україні шляхом зведення правових норм, що містяться в різних нормативно-правових актах, якими визначено правовий статус та регулюються діяльність органів місцевого самоврядування у державі, їх адміністративно-правові акти, особливості правового регулювання участі громадян у здійсненні місцевого самоврядування тощо;

- сформовано напрямки підвищення ефективності та результативності проведення реформи децентралізації органів виконавчої влади в Україні, що сьогодні перебуває на активній стадії її впровадження, за наступними критеріями: 1) законодавчий; 2) організаційний; 3) фінансовий;

удосконалено:

- поняття делегування повноважень, що визначено як надання суб'єктом делегування (органом виконавчої влади; органом місцевого самоврядування; сільською, селищною, міською радою) нормативно визначених повноважень виконавцю (відповідно органу місцевого самоврядування; місцевій державній адміністрації; обласним та районним радам) з одночасним збереженням права здійснювати контроль за виконанням делегованих повноважень та можливістю відкликання таких повноважень з метою ефективною, повноцінною та раціональною їх реалізації із врахуванням як державних інтересів, так і законних інтересів громадян України та жителів відповідної адміністративно-територіальної одиниці;

- класифікацію ознак делегування повноважень, як однієї зі специфічних форм децентралізації, на загальні та спеціальні;

- визначення вимог, із додержанням яких можна досягти ефективності та результативності процесу реформування адміністративно-територіального устрою держави у рамках децентралізації органів виконавчої влади в Україні;

дістало подальшого розвитку:

- дослідження поняття та сутності децентралізації;

- періодизація імплементації ідеї децентралізації органів виконавчої влади у законодавство України, в якій виділено наступні етапи: 1 етап (1992 – 1995 р.р.); 2 етап (1996 – 2000 рр.); 3 етап (2001 – 2013 рр.); 4 етап (2014 рік –

до сьогодні);

– дослідження недоліків впровадження децентралізації органів виконавчої влади, серед яких деталізовано проблеми організаційного та фінансового характеру;

– узагальнення досвіду зарубіжних держав, серед яких Великобританія, Сполучені Штати Америки, Канада, Індія, Австралія, Федеративна Республіка Німеччина, Франція, Італія, Бельгія, Фінляндія, Швеція, Латвія, Грузія, Республіка Польща, у проведенні децентралізації органів публічної влади із врахуванням моделі місцевого самоврядування.

Таким чином, отримані в дисертаційному дослідженні нові науково-обґрунтовані результати значно поглиблюють існуючі знання про адміністративно-правові засади проведення децентралізації органів виконавчої влади в Україні.

Методологічною основою дослідження є загальнонаукові та спеціальні методи, які дали змогу найбільш оптимально врахувати специфіку об'єкта і предмета дисертаційного дослідження. Застосування загальнонаукових методів (аналізу, узагальнення) дозволило детально з'ясувати змісту розглядуваних у роботі питань (у всіх розділах дисертації). Основними спеціальними методами дослідження були: історико-правовий, формально-юридичний, логіко-семантичний, системно-структурний, порівняльно-правовий. Історико-правовий використано для висвітлення етапів імплементації ідеї децентралізації органів виконавчої влади у законодавство України, процесу формування об'єднаних територіальних громад та визначення їх правового статусу на законодавчому рівні, процесу становлення і розвитку законодавства про засади адміністративно-територіального устрою України (підрозділи 1.3, 2.2, 2.3). Із застосуванням формально-юридичного методу здійснено аналіз окремих положень нормативно-правових актів, якими встановлено адміністративно-правові засади проведення децентралізації органів виконавчої влади в Україні, а саме: визначена ієрархічна структура побудови органів виконавчої влади, зокрема, як суб'єктів децентралізації державної влади в Україні; правові засади реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади; правові засади делегування повноважень у механізмі децентралізації органів виконавчої влади в Україні; організаційні та фінансові аспекти децентралізації органів виконавчої влади в Україні; адміністративно-територіального устрою держави (підрозділи 1.1, 1.3, 2.1–2.3). Логіко-семантичний метод загалом дозволив проаналізувати існуючі в науковій доктрині поняття та дефініції і сформулювати авторське визначення поняття «делегування повноважень» (підрозділ 2.1). За допомогою системно-

структурного методу класифіковано види децентралізації; визначено особливості співвідношення та розмежування понять «наділення», «передача» та «делегування» повноважень; класифіковано ознаки делегування повноважень, як однієї зі специфічних форм децентралізації, на загальні та спеціальні; досліджено законодавчу та доктринальну класифікацію делегованих повноважень; виділено недоліки впровадження децентралізації органів виконавчої влади, серед яких деталізовано проблеми організаційного та фінансового характеру; на підставі проведеного аналізу досвіду зарубіжних країн визначено основні переваги децентралізації органів публічної влади (підрозділи 1.2, 2.1, 2.2, 3.1). Порівняльно-правовий метод використано з метою узагальнення досвіду зарубіжних держав у проведенні децентралізації органів публічної влади, а також формулювання пропозицій щодо підвищення ефективності децентралізації органів виконавчої влади в Україні (підрозділи 3.1, 3.2). Крім зазначених у роботі використані й інші методи наукового пізнання.

Науково-теоретична основа дослідження представлена науковими працями як вітчизняних, так і зарубіжних фахівців у галузі адміністративного права, муніципального права, державного управління. Нормативну основу дослідження складає Конституція України, міжнародні договори та угоди, нормативно-правові акти національного законодавства, проекти законів та інших нормативно-правових актів, що визначають адміністративно-правові засади проведення децентралізації органів виконавчої влади в Україні, нормативні документи окремих зарубіжних країн, досвід яких може бути використаний з метою підвищення ефективності проведення реформи децентралізації органів виконавчої влади в Україні. Інформаційною та емпіричною основою дослідження становлять узагальнення інформації щодо впровадження реформи децентралізації органів виконавчої влади та реформи адміністративно-територіального устрою країни, довідкові видання та статистичні матеріали, зокрема, щодо кількості сформованих об'єднаних територіальних громад на території держави, актуальних показників щодо співробітництва територіальних громад, фінансових показників надходжень до місцевих бюджетів на розвиток громад тощо.

Обсяг узагальнених теоретичних та практичних матеріалів дозволяє стверджувати про достовірність і наукову обґрунтованість результатів виконаного дослідження.

Одержані результати дослідження становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес і можуть бути використані в:

– правозастосовній діяльності – з метою формування цілісної моделі багаторівневого управління, що повинна забезпечувати єдність

державної влади, самостійність і спроможність територіальних громад, збалансованість соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць, удосконалення державної регіональної політики; вони вже враховані у діяльності Сумської районної державної адміністрації (Довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження у правозастосовну діяльність Сумської районної державної адміністрації від 16.10.2020 р.);

– науково-дослідній сфері – положення та висновки дисертації є основою для розробки подальших напрямків удосконалення адміністративно-правових засад проведення децентралізації органів виконавчої влади в Україні (Акт про впровадження результатів дисертаційного дослідження в наукову діяльність Сумського державного університету від 02.09.2020 р.);

– освітньому процесі – в юридичних та інших навчальних закладах під час підготовки монографій, методичних рекомендацій, підручників, навчальних посібників з дисциплін «Адміністративне право», «Муніципальне право» та «Державне управління» (Акт про впровадження результатів дисертаційного дослідження в наукову діяльність Сумського державного університету від 02.09.2020 р.).

3. Відповідність дисертації зазначеній спеціальності

Дисертація присвячена дослідженню адміністративно-правових засад проведення децентралізації органів виконавчої влади в Україні. Як за змістом завдань дослідження, так і за характером їх розв'язання та отриманими результатами дисертація «Адміністративно-правові засади проведення децентралізації органів виконавчої влади в Україні» повністю відповідає спеціальності 081 – Право. Крім того дисертаційне дослідження Цабєки А.В. виконано у межах науково-дослідної роботи Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету «Організаційно-правові засади функціонування правоохоронної, судової та фінансової систем України» (номер державної реєстрації 018U001317).

4. Кількість публікацій та повнота опублікування результатів дослідження

Основні положення дисертації викладені у 10 наукових працях, зокрема, 6 статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав та 4 тезах на науково-практичних конференціях, що відповідає вимогам Наказу МОН «Про

опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» від 23.09.2019 р. № 1220.

1. Цабека А. В. Поняття децентралізації та зарубіжний досвід її імплементації. Правові горизонти. 2018. Вип. 8(21). С. 15–20.

2. Цабека А. В. Адміністративно-правові засади проведення децентралізації органів виконавчої влади в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2019. № 2. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2019/44.pdf.

3. Цабека А. В. Делегування повноважень у механізмі децентралізації органів виконавчої влади в Україні. Держава та регіони. Серія: Право. 2020. № 2. С. 106–111. DOI <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2020.2.18>.

4. Цабека А. Реформування адміністративно-територіального устрою держави в умовах децентралізації органів виконавчої влади в Україні. Юридичний вісник. 2020. № 2. С. 226–232.

5. Andrii Tsabeka. Decentralization of executive authorities in Ukraine: organizational and financial aspects. Visegrad Journal on Human Rights. 2020. № 3 (volume 2). P. 214–219. DOI <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i2.1727>.

6. Цабека А. В. Адміністративно-правові засади децентралізації органів публічної влади: досвід зарубіжних держав. Юридичний бюлетень. 2020. № 12. С. 120–126. DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2020.12.17>.

7. Цабека А. В. До питання специфіки місцевих державних адміністрацій України в умовах децентралізації. Травневі правові читання: матеріали Міжвузівської науково-практичної конференції здобувачів та викладачів закладів вищої освіти (м. Черкаси, 7 травня 2019 р.). Черкаси: Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України. С. 193–196.

8. Цабека А. В. Деякі аспекти державного контролю за здійсненням органами місцевого самоврядування делегованих їм повноважень органів виконавчої влади. Сучасне правотворення: питання теорії та практики: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 5–6 червня, 2020 р.). Дніпро: ГО «Правовий світ», 2020. Ч. 2. С. 27–30.

9. Цабека А. В. Адміністративно-правовий статус органів виконавчої влади як суб'єктів децентралізації в Україні. Проблеми вдосконалення правового забезпечення прав та основних свобод людини і громадянина: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 26–27 червня 2020 року). Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина», 2020. С. 104–108.

10. Цабека А. В. Щодо питань підвищення ефективності децентралізації органів виконавчої влади в Україні. Актуальні питання реформування правової системи України: Матеріали міжнародної науково-

практичної конференції (м. Дніпро, 3–4 липня 2020 р.). Дніпро: ГО «Правовий світ», 2020. С. 70–74.

5. Висновок

Вважати, що подана дисертація Цабеки Андрія Вадимовича «Адміністративно-правові засади проведення децентралізації органів виконавчої влади в Україні» за своїм науковим рівнем, актуальністю виконаних досліджень, практичним значенням, обсягом і оформленням повністю відповідає вимогам передбачених п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії від 06.03.2019 року щодо дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 – право.

Рецензенти:

**Доцент кафедри адміністративного, господарського
права та фінансово-економічної безпеки
Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету,
доктор юридичних наук, доцент,
заслужений юрист України**

О.М. Резнік

**Професор кафедри адміністративного, господарського
права та фінансово-економічної безпеки
Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету,
доктор юридичних наук, доцент**

М.В. Старинський